

OPETUSMATERIAALIN VALMISTUS HUSISSA

Tietojen toissijaista käyttöä säättää Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä (552/2019) (39 § Opetus). HUSissa on annettu 7.1.2021 HUSia koskeva opetuksen tietolupa. Päätöksellä myönnetään lupa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja käsittelevän henkilöstön ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiksi opiskelevien opetuksen opetusmateriaalin tuottamiseen ja käyttöön. Päätös on voimassa 31.12.2025 asti. Tässä ohjeessa kuvataan, kuinka opetusmateriaali valmistetaan toisilain 39 § mukaisesti.

1 Yleistä

Tämä ohje koskee HUSissa palvelussuhteessa olevia sosiaali- ja terveysalan perusopetukseen, ammatilliseen jatko- ja täydennyskoulutukseen osallistuvia henkilöitä, joiden tehtävänä on tuottaa päivitettyä tai uutta opetusmateriaalia.

Tämä ohje koskee sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus- ja opetustilanteita riippumatta siitä, missä ympäristössä tai millä tavoin koulutus tai opetus annetaan (esimerkiksi lähiopetus, etäopetus ja verkko-opetus).

2 Opetusmateriaalin valmistelu

Opetusmateriaalin valmistelu tapahtuu aina tietoturvalisessa käyttöympäristössä (Katso pysyväisohjeen Tieteellisen tutkimuksen luvat HUSissa 4/2020 liite 2: Tutkimusrekisterin tietojen sähköinen käsittely).

Tutustu ensin opetuksen tietolupapäätöksen ehtoihin (liite 1)

Poista opetusaineistosta suorat tunnistetiedot ennen materiaalin esittelyä:

- Potilaan nimi, henkilötunnus, osoite, sähköpostiosoite
- Kiinnitä lisäksi huomiota henkilötietojen välttämättömyyteen seuraavien tietojen osalta:
 - Potilaiden hoitopaikkakunnan maininnan välttämättömyys. Hoitopaikkakunnan saa mainita, jos se on opetuksen kannalta tarpeellista.
 - Potilaiden ikä. Jos kyseessä ovat täysi-ikäiset potilaat, tarkkaa ikää ei tulisi mainita, vaan käyttää laveampaa ilmaisua, esimerkiksi potilaan ollessa 38 – vuotias, ja jos iän mainitseminen on tärkeää opetukselle, käytetään esimerkiksi ilmaisua ”noin 40–vuotias” tai ”35–40-vuotias”. Jos opetuksen kannalta on välttämätöntä, voidaan myös tarkka ikä mainita. Näin saattaa olla tilanne erityisesti lasten ja nuorten potilaiden kohdalla.
 - Potilaan sukupuoli. Sukupuolitiedon saa kertoa, jos se on opetuksen kannalta välttämätöntä.

- Potilaan ammattiryhmä tai tarkka ammatti, jos sen mainitseminen on välttämätöntä opetukselle eikä sen kertominen paljasta potilaan henkilöllisyyttä (harvinaiset ammatit tai toimet, kuten valtion johto).
- Käytä opetusmateriaalien valmistamisessa ja opetus- ja koulutustilanteessa mahdollisimman vähän potilaiden henkilötietoja
- Opetusaineistossa saa mainita kuvantamiseen ja kuvantamishetkeen liittyvät, opetuksen ja koulutuksen kannalta välttämättömät tekniset kuvaustiedot.
- Potilaan tunnistettavuutta tulee pyrkiä vähentämään myös teknisillä ratkaisuilla (esim. kuvan rajausta, resoluution pienentäminen, taustakohinan lisääminen), jos se on mahdollista opetuksellisen arvon siitä kärsimättä
- Jos henkilö on mahdollista tunnistaa, materiaalia voidaan käyttää vain potilaan suostumuksella (esimerkiksi case-report, valokuvat).
- Henkilötietoja tulee käsitellä siten, ettei salassa pidettävä tieto välity millään tavoilla opetuskäytön suhteen sivullisille henkilöille.

3 Opetuksen toteuttaminen

Opetusta antavan henkilön on informoitava opetusta seuraavia laissa säädetystä salassapitovelvollisuudesta ja sen rikkomisesta seuraavista sanktioista. Sen vuoksi opetuksen alussa täytyy mainita, että:

- Opetusmateriaalin kuvaaminen on kielletty
- Opetusaineistossa olevia potilaita ei saa pyrkiä millään tavalla tunnistamaan, ellei se jostain syystä ole opetuksen takia välttämätöntä.
- Opetukseen osallistuva saa tallentaa opetusaineistoa väliaikaisesti omilla tallennusmenetelmillä vain, jos tällainen tallennus on välttämätön vaihe opetuksen toteutumiselle ja opettajan luvalla (esimerkiksi case-opetustilanne).
- Arkaluontoista materiaalia ei tule käsitellä julkisissa tiloissa. Mikäli tämä on välttämätöntä, tulee arvioida tilan sopivuus ja käyttää tietosuojakalvoa.
- Opetuksen ulkopuoliset henkilöt eivät saa nähdä opetusmateriaalia.
- Tahattomasti tai muutoin tunnistettuihin henkilöihin ei saa ottaa yhteyttä. Tietoa henkilön tunnistamisesta ei saa levittää eikä välittää eteenpäin.

Opetusmateriaalin käsittelyoikeuden haltija ei saa millään keinoin pyrkiä tunnistamaan henkilöitä opetusaineistosta, ellei se jostain syystä ole opetuksen takia välttämätöntä.

4 Opetusmateriaalin säilytys

- Opetusaineisto tulee säilyttää erillään siitä alkuperäisestä aineistosta, josta opetusaineisto on kerätty
- Opetusaineistoon tulee olla pääsy vain opetukseen ja koulutukseen osallistuvilla henkilöillä ja niillä henkilöillä, joiden työtehtävät edellyttävät pääsyä ko. aineistoon. Aineiston säilyttämiseen pätee sama vaatimus.
- Opetusmateriaalin tietojen jakamisessa tulee käyttää HUSin luottamuksellista TEAMS-työtilaa
- Tunnisteellista opetusmateriaalia ei saa lähettää sähköpostitse HUSin ulkopuolelle
- Etävastaanotossa tulee noudattaa HUSin ohjeistusta (Tutkimusjohtajan ohje 3/2020: Etävastaanotto opetuksessa)
- Opettaja on vastuussa siitä, että valmis opetusmateriaali säilytetään tietoturvalisessa käyttöympäristössä
- Opetustarkoitusta varten koottu erillinen aineisto tulee hävittää asianmukaisesti, kun se ei enää ole välttämättömän kyseistä tarkoitusta varten.

5 Kumottava ohje

Ei kumottavia ohjeita.

6 Voimaantulo

Tämä ohje tulee voimaan, kun se on hyväksytty ja julkaistu ja on voimassa toistaiseksi.

7 Ohjeen vastuhenkilö ja lisätietojen antajat

Tämän ohjeen sisällöstä vastaa HUS kuntayhtymän tutkimusjohtaja. Lisätietoja antavat HUS Yhtymähallinnon tutkimusjohto ja henkilöstöjohto.

Anne Pitkäranta
tutkimusjohtaja

LIITE Päätös opetuksen tietoluvasta: Tietolupa henkilötietojen käyttämiseksi opetusmateriaalin valmistamiseen ja käyttöön HUSissa
Opetuksen tietolupapäätöksen Liite 1: Tietolupapäätöksen ehdot
Opetuksen tietolupa vaikutustenarviointi
Tietosuoja- ja tietoturvan arviointi HUSin opetustoiminnassa

VIITEET Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä 552/2019
Tutkimusjohtajan ohje 3/2020: Etävastaanotto opetuksessa
Pysyväisohje Tieteellisen tutkimuksen luvat HUSissa 4/2020 liite 2 Tutkimusrekisterin tietojen sähköinen käsittely

JAKELU Intranet
Toimialajohtajat
Sairaanhoitoalueiden johtajat
Opetuksesta ja tutkimuksesta vastaavat henkilöt